Α/Α: 1150746
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 01/04/2004
Σελίδα: 28
Κατηγορία: Κριτική Θεάτρου

Θεατρικά ακροζυγίσματα ...

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΜΑΤΖΙΡΗ

«Ο κόλπος σου κρατήρας τορνευτός και το κρασί του ευωδιαστό». Κι εκείνη: «Είναι ο λατρευτός, που αναταράχτηκαν τα σπλάχνα μου γι' αυτόν». Σε τέτοιους υψηλούς τόνους λυρικής λαγνείας υμνεί ο άγνωστος ποιητής την κορυφαία μέθη της ζωής, τον έρωτα. Δεν είναι ο πρώτος. Ομως είναι ο μόνος του οποίου η παραληρηματική ωδή στον (σωματικό) έρωτα αποτελεί μέρος θρησκευτικών κειμένων! Μεταφρασμένο για πρώτη φορά από τα εβραϊκά στα ελληνικά από τους «Εβδομήκοντα» λόγιους της Αλεξάνδρειας, «μεταγραμμένο» το 1965 από τον Σεφέρη και σήμερα στη Νέα Δημοτική Μετάφραση της Βιβλικής Εταιρείας, το περίφημο Ασμα Ασμάτων της Αγίας Γραφής κομίζει τον παράδεισο του έρωτα στο Εργοστάσιο της Βουλιαγμένης. Ή έστω τη γενναία και φιλόδοξη απόπειρα θεατροποίησής του.

Το κείμενο, ένα ασύνηθες μίγμα αγνότητας και σαρκικής «απαίτησης», κατάνυξης και παραφοράς, εντυπωσιάζει όχι μόνο για τη διασωθείσα ζωντάνια λόγου και αισθημάτων, αλλά και για μια τολμηρότητα που λέει πολλά για την πρωτοχριστιανική παράδοση της εποχής του.

Χωρίς νοητικά τεχνουργήματα και θρησκευτικές διδαχές (ακόμη), τρόπος της φύσης (ακόμη) ο έρωτας, τόσο ελεύθερος από μεταγενέστερες διαβαθμίσεις ένοχο / αθώο, πνευματικό / σαρκικό, θυμίζει την παραδείσια πληρότητα που ονειρεύεται ο άνθρωπος. Η απόλυτη κατάφαση ζωής στην ολοκληρωτική αυτοπροσφορά, στην αχρήστευση της λογικής, της αυτοάμυνας, της κτητικότητας. Μια αμετρία ευφροσύνης. Αυτά πριν από την «πτώση» του ανθρώπου και την αντίληψη πλέον της ζωής ως φοράς προς το θάνατο.

Αφαίμαξη από τους χυμούς

Τίποτα από όσα ξέρουμε («αντιπαροχή», ζήλια, αγωνία, εγωκεντρική μοναχικότητα) δεν σκιάζει τον έρωτα της βοσκοπούλας, που είναι σπάταλος και απερίσκεπτος, χωρίς νόμο και ηθική. Η μακαριότητά της, παρ' όλο τον ποταμό λέξεων αγγίζει την αγλωσσία του ανεξήγητου, τη σιωπή της υπέρτατης ευλογίας. Ισως γι' αυτό κάποιες ερμηνείες βλέπουν στον Αλλον τη σάρκωση του Θεού.

Δεν αμφιβάλλω πως οι προθέσεις του Δήμου Αβδελιώδη ήταν ευγενείς και στοχαστικές και η παράσταση απόσταγμα μεγάλου «ψαξίματος» φιλοσοφικά και αισθητικά. Από μια άποψη, περιέχει τη λεπτότητα και την ακρίβεια της ψαλτικής τέχνης, την πρέπουσα τρυφερότητα και σεβασμό. Ωστόσο, η έγνοια αποφυγής της αναίδειας, της αδηφαγίας - της ασχημοσύνης, δηλαδή, του σημερινού πολιτισμού, αφαίμαξε το μουσικοθεατρικό δρώμενο από τους χυμούς του. Μια αίσθηση στέρησης και σκοτεινιάς αναδύεται από την απρόσωπη εγκράτεια και σεμνοτυφία, από την άσαρκη τυπολατρευτική αυστηρότητά του, κάτι σαν απαξίωση της σωματικής λαχτάρας και της ψυχικής ενέργειας.

Τα άχαρα καλογερίστικα κοστούμια ανδρών και γυναικών (Νίκος Χατζής), η εξεζητημένη συλλαβιστή εκφορά ενός λόγου μελίρρυτου και ηδυπαθούς, η άψυχη

αέναα περιστρεφόμενη ή στατικά ικετική κίνηση (Κ. Μπάκα, Δ. Σωτηρίου), συνθέτουν μια εντύπωση ανέραστου ασκητισμού από την οποία γλιτώνει μονάχα η όμορφη ζωντανή μουσική του Φώτη Μυλωνά.

Παίζουν: Π. Θανασούλης, Κ. Λαός, Ρ. Λυτού, Μ. Μουζάκης, Τ. Παλαιολόγου, Γ. Παπαχαραλάμπους, Θ. Σκανδάμης, Χ. Σπύρου, Δ. Τομαζάνη, Χ. Χριστοδούλου.

Ανασκάλεμα του αυτονόητου

Ο «Ρομέος κι η Ιουλιέτα», ο «Αμλετ» ή ο «Αγαμέμνων» είναι αφορμές για τον Μιχαήλ Μαρμαρινό να (ξανα)πιάσει το νήμα του ιδιοσυστασιακού ανασκαλέματος των αυτονόητων. Το φαινόμενο είτε το απορρίπτεις είτε ενδίδεις στη χαοτική λογική του. Μέσος δρόμος μάλλον δεν προσφέρεται.

Το φετινό τρίπτυχο A year of documents έκλεισε με έναν κατ' ευφημισμόν σεξπιρικό «Ρομέο και Ιουλιέτα», όμως ενδελεχή βολιδοσκόπηση του έρωτα στις μέρες μας, και με το πολλαπλώς περιπατητικό Hot Spots, μια περιήγηση εξωτερικών και εσωτερικών «αξιοθέατων» σε συνεργασία με ομόψυχους καταπατητές θεατρικών συμβάσεων από Δανία και Γερμανία με παγκοσμιοποιημένες ανησυχίες για την τέχνη και την εποχή μας.

Συνταγή η ίδια, αλλά ακόμα ολόφρεσκη. Στο αλαλούμ της «anything goes» αισθητικής των καιρών (το αντίθετο της κορδωμένης αυταρέσκειας και των βαρύγδουπων ρήσεων για τη ζωή που πια κανείς δεν πιστεύει), εμφυτεύουμε απορίες καθημερινής σύγχυσης («μήπως είναι υπερεκτιμημένη αρετή ο έρωτας;» ή «τι να την κάνεις τη σεξουαλική επανάσταση αν εσύ κοιμάσαι μόνος;», ξετσίπωτες διαπιστώσεις («στο διάλογο 25 αιώνες δυτικής φιλοσοφίας»), ατάκες σύγχρονης κόπωσης («ακόμη δεν σε γνώρισα, κατάντησες ρουτίνα»). Παράλληλα, λίγος Σέξπιρ με πανικό στο σπίτι των Καπουλέτων, όπου οι υπηρέτες τρέχουν να προλάβουν τη γιορτή των αρραβώνων. Κατόπιν σμίγουμε ετερόκλητα: μοδάτο γαστρονομικό αισθησιασμό (ψωμί, ρακή) και διανοητική φασίνα αυτοσυγκέντρωσης. Κραυγαλέο παλιμπαιδισμό: τα παιδία παίζουν φωνασκώντας, χοροπηδώντας, κοιτάζοντάς μας κατάματα σαν να 'μαστε παρέα, κάνοντας πασαρέλα την ασυναρτησία σωμάτων, ρόλων, λέξεων στα αγγλοελληνικά.

Λεπτομέρειες ακατάληπτες και κοινότοπες -που όταν δεν ευωδιάζουν ποίηση και μουσικότητα περνούν ξυστά από τον άψυχο ακκισμό-, πλέκονται με κουρέλια σεξπιρικού λόγου, γραπτά των Παπαγιώργη, Κάφκα, Χάινερ Μίλερ και σημειώσεις των ηθοποιών της παράστασης. Το παιχνίδι δεν λασκάρει το βλέμμα από την πραγματικότητα (πικρή η αλήθεια - αλί στους νέους σήμερα), ενώ έχει μια τρυφερότητα και μια ευγένεια απέναντι στη ζωή που αξίζουν πολλά. Δεν αισθανόμαστε ρίγος, αλλά περιέργεια και, σταδιακά, μία μεταδοτική ανάταση. Μία παράσταση που δεν κοστίζει να απορρίψεις γιατί δεν επιμένει στο θρίαμβο. Το μυστικό της ελευθερίας στην τέχνη;

Ιδέα-σκηνοθεσία Μιχαήλ Μαρμαρινός, μουσική Δημήτρης Καμαρωτός, κοστούμια Γιάννης Μετζικώφ. Πρόσωπα: Ρ. Ανδρεαδάκη, Γ. Βαλαής, Β. Καραμπούλας, Η. Νικολούζου, Δ. Παπαχρήστου, Α. Παπούλια, Χ. Πασσαλής.

Θέατρο σαν «ριάλιτι σόου»

Θέατρο τύπου «ριάλιτι σόου» είναι μια υπόθεση σχεδόν 10χρονη και διεθνής. Η πραγματική πραγματικότητα στη σκηνή ως ένεση ζωής στα εξαντλημένα κύτταρα ενός περίτεχνου και αδιέξοδου θεάτρου σκηνοθετών, οι οποίοι μπορούν πλέον να υποκαθιστούν τους δημοσιογράφους και τους κοινωνιολόγους και να είναι πιο γρήγοροι, πιο παραστατικοί, πιο συγκινητικοί από τους συγγραφείς. Ενα αρκετά πανούργο παιχνίδι, καθώς και οι νέοι ρεαλιστές του θεάτρου είναι τόσο

«αυθεντικοί» όσο χρειάζεται.

Φυσικά, κάνει διαφορά αν ένας ηθοποιός παρασταίνει ένα καθημερινό πρόσωπο ή αν ένα καθημερινό πρόσωπο παρασταίνει τον εαυτό του. Αλλάζει η σχέση ανάμεσα σε σκηνή και πλατεία και υπάρχουν στιγμές που είναι σαν η ζωή να εισβάλλει στην τέχνη. Κάπως έτσι είναι τα πράγματα στο πρώτο τέτοιο εγχείρημα στην Ελλάδα από το Θέατρο Θησείο, με δώρο μια νυχτερινή ξενάγηση σε αρχαία και σύγχρονα «hot spots» του Ψυρρή υπό βροχή και ξεναγό μία αληθινή ξεναγό. Εφτά μετανάστες και Ελληνες, άσχετοι με το θέατρο (καθαρίστρια, φυσικοθεραπευτής, αεροσυνοδός, φύλακας, παρκαδόρος κ.ά.) μιλούν για τη ζωή τους, με ξενική προφορά ή θολή άρθρωση, στο οριοθετημένο πλαίσιο του «τουρισμού ως μαζική επικοινωνία». Εύζωνοι, Ακρόπολη, Σύνταγμα, οι πάπιες στον Εθνικό Κήπο φαντάζουν καινούργια μέσα από τα μάτια του τουρίστα.

Από την ανοιχτή πόρτα βλέπουμε το ερειπωμένο νεοκλασικό απέναντι και τα αυτοκίνητα που περνούν. Ούτε συζήτηση για θεατρικό λούστρο και «στεγανά». Σε αυτή τη σατανική εμπλοκή θεάτρου και πραγματικού ακόμη και οι αμέτοχοι περαστικοί μοιάζουν ύποπτοι θεατρικής σκευωρίας και το (αμίμητο) αντίστροφο: βλέποντας την ομάδα μας να στριμώχνεται δίπλα στην ξεναγό, ρωτά κάποιος: «Ηρθατε με πούλμαν;» Στη διεθνή επιδημία του κυνισμού, της χολερικής «οξυδέρκειας», του επιθετικού μοντερνισμού, αυτά τα παιχνίδια αναρχικής ουτοπίας -πού θα τη συναντήσουμε αν όχι στο θέατρο;-, χωρίς βία, τρόμο, απελπισία στην περίπτωση του «Θησείου», μας αφήνουν μια αίσθηση «καθησυχασμού». Ιδέα: Μιχαήλ Μαρμαρινός και Rimini Protokoll. Συμμετέχουν: Γ. Βάσος, Σ. Βράπη, Χ. Γανωτής, Ε. Δασκαλάκη, Θ. Δρόσος, Β. Χρυσοστομίδης, Π. Ψημμένου.

Λεζάντες: Από το «Ρομέο και Ιουλιέτα» στο «Θέατρο Θησείο»
Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ